

„Шевицата е наследството, което нося в сърцето си“,

Снежанка Александрова

казва г-жа Снежанка Александрова в разговора ни за нейното творчество и връзката му с българския национален костюм. Познавам г-жа Александрова от много години, още от времето, когато работех в Българското държавно училище в Прага. Тогава, в два последователни випуска, тя уши балните рокли на почти всички момичета-абитуриентки, като нито един модел не си приличаше с другия и беше съобразен с визията и фигурата на девойката. По-късно Снежанка уши балната рокля и на моята дъщеря, която и до днес пазим, грижливо прибрана в специално изработена за целта кутия. Съдбата предлага различни препятствия за всички ни, но любовта към определена професия, към желанието за творчество ни съпътства цял живот, каквито и трудности да преодоляваме по пътя.

Доста години не се бях срещала със Снежанка Александрова, не бяхме разговаряли и не знаех в каква посока е поело битието й. В края на миналата година, когато за последния брой на списанието подготвих рекламен материал за предстоящото Осмото издание на пътуващия събор на Асоциацията на фолклорните състави на българи, живеещи в чужбина – „На мегдана на другата България“, чиито организатори бяха танцьорите от ансамбъл „Българи“ – Прага с ръководител Тодор Ралев, разбрах, че Снежанка е „облякла“, т. е. ушила е носията на куклата Елена – символ на Фестивала. В началото на есента г-жа Александрова бе и един от творците, представили се на изложбата „РОД и приРОДа“, организирана от сдружение

„Заедно“. Този път реших, че няма как да не я потърся и да не поговорим за новите посоки в нейното творчество.

– Г-жо Александрова, кога се зароди у Вас интересът към българските шевици и желанието да влагате елементи от везбата на българските носии в облеклата, които създавате?

– Всичко започна от ранното ми детство – в училище, в часовете по Трудово обучение, ни учеха да бродираме, в същото време майка ми беше много сръчна – шиеше, плетеше, тя шиеше и моите дрехи. Освен това аз много рисувах, имам дарбата да рисувам, което ми помага в професията и до днес – да видя цветовете, да преценя кое как ще стои, какъв ще е крайният резултат. Мисля си, че умението да проектирам и шия облекла ми е заложено от детска възраст. Годишите минаваха, аз

растях и някак не си давах сметка, че този ми интерес може да се превърне в бъдеща професия. Но очевидно подсъзнателно съм била свързана с идеята да създавам облекла, вдъхновени от националния костюм, защото завърших специалност „Технология на облеклото“, а темата на дипломната ми работа беше: „Националният костюм като източник на творчество“. Когато работя, нямам предвид точно типичната носия, а съвременно облекло, в което е вложено нещо от народното ни творчество, било то в силуета или в определен детайл. Ако разгледате снимки на мои облекла още от периода ми преди да дойда в Чехия, ще забележите, че подобни детайли са вплетени в тях и са забележими за хората, които се интересуват, същото се отнася и до избора на материите – предпочитам

ръчно тъкани естествени материи, подобни на тези, скътани в сандъка на баба. Т. е. винаги съм гледала на българските шевици като на източник на вдъхновение, но случи се така, че преди 6 години имах здравословен проблем, трябваше да остана за няколко месеца в болнични и тогава реших, че вместо да се самосъжалявам, мога да правя нещо полезно... и започнах да чета. Издирвах материали, рових се из Интернет и попаднах на много интересна информация, която преди не съм знаела толкова задълбочено. Разбрах, че нашите национални костюми не просто са красиви, а отделните елементи имат някаква символика, не са там случайно. (Снежанка ми показва тетрадките, които е изписала, водейки си записки). Шевиците са бродирани с молитвен характер – за плодородие, за продължаване на рода... Шевицата е съвременната енигма, предавана от майка на дъщеря, за да ни даде познанието за връзката земя – жена – фертилност. Шевиците са натоварени с вярвания, надежди, окултност – векове на трупани познания за Вселената. В тях е вложен целият творчески потенциал, въображение и майсторство на поколения българи, закодирали информация чрез форми, цветове и композиция. Родовите знаци заемат важно място в битата на хората и са свързани основно с продължението на рода и сродяването. Те са стилизирани символи за годеж, сватба и хармонията в семейството. Природата е възплътена в шевиците не само чрез естествената изработка на багрилата и използването на естествени материали, но и чрез фигуралните композиции на рози, грозде и други растения; чрез присъствието на „дървото на живота“. Вплетени в традиционното българско облекло, възбите символизират кръговрата на живота и съдбата, хармонията в света и човешкото поведение. Първият и последният елемент от извезаните шевици се оставяли „отворени“, за да изпълнят своето предназначение: да предпазват; благославят; лекуват; украсяват. Всичко това започна още повече да ми харесва, осъзнавах, че е голямо богатство, което са ни оставили нашите предци и то трябва да бъде съхранено и по някакъв начин да се използва в съвременния живот. И когато човек носи на себе си облекло с някакъв елемент, с бродерия, да се чувства

защитен, защото навремето шевиците са се правили с молитва, с мисъл и са се наричали да пазят този, който ще носи дрехата, да му носят щастие, благодат.

– **Вие творите и картини с български шевици. Среща ли се и в България подобен вид творчество, и има ли според Вас интерес към него?**

– В процеса на проучването, на търсенето на информация за видовете шевици, тяхната символика и смислова натовареност, постепенно в Интернет започнах да попадам на жени от България, които създават картини с везба, бродирани картини. Това не съм си го измислила аз, а съм го видяла, заимствала. Членувам в групи, в които си споделяме подобни неща, обсъждаме идеи. Наблюдавам в

момента ренесанс на българската носия, на българския фолклор. Гледайки българска телевизия, виждам едно завръщане към нашето голямо богатство и то ме мотивира и ми казва, че това е нещото, което искам да правя. Аз искам не само да шия добре, а тази красота, която създавам, да има положително влияние върху човека, който ще носи дрехата.

– **Поръчват ли си българите, тук, в Чехия, такива извезани картини?**

– Първоначално изработвах такива картини за чехи, те проявяваха интерес и поръчваха. Всъщност всички елементи в шевицата постепенно се наслагват, докато се получи една цялостна композиция с определена символика и смисъл. Съвсем в началото,

попаднах на една картина, наречена „Цветето на живота“, която има изключителна сила: в описанието беше споменато, че това „цвете“, ако го има в семейството, помага да се изгради дом, да се родят деца... Имах една приятелка-чехкиня, която беше на 48 години и не можеше да има деца. Ние общувахме помежду си, разказвах й, че в България има енергийни места, където, ако човек отиде и се помоли, биха му помогнали да се сбъдне съкровеното му желание. С течение на времето започнах да мисля за тази жена и как бих могла да й помогна, и реших да й избродирам „Цветето на живота“. Извезвайки го, аз се молах да се сбъдне желанието й да има дете. Направих картината, подарих й я и след няколко

месеца тя забременя. После избродирах същата картина за още няколко нейни приятелки със същия ефект, направих картини и за приятелки на голямата ми дъщеря в България – в някои случаи те помогнаха за сплотяване на семейството, но не навсякъде ефектът беше желаният, защото това зависи и от човека, който трябва да повярва, че нареченото ще се случи.

– **Разбрах, че танцувате в ансамбъл „Българи“, откъде научихте за неговото съществуване и кое Ви накара да се запишете?**

– Преди години малката ми дъщеря учеше и завърши Българското държавно училище в чешката столица. Срещайки се с българите там, научих, че в Прага работи ансамбъл за българ-

ски танци с ръководител Тодор Ралев. След време се записах в ансамбъла, в начинаещата група, и точно там усетих този интерес към това, което правя, към това, с което се занимавам. Срегнах се с много качествени хора, които не просто идват да танцуват. Тук открих истинската сила на хорото. Според редица теории, ритмите на различните хора влияят положително на определени органи на човешкото тяло и помагат за възстановяването на нормалните им функции. Обяснението е, че лечебната сила се дължи на енергията, генерирана чрез стъпките. Както споделя писателката Ивинела Самуилова в книгата си „Бабо, разкажи ми спомен: „Тук веднага възниква въпросът що за идея е хората да игра-

ят заловени един за друг в кръг... Идеята е такава: хорото да дублира космичното, т. е. да е енергетичен модел на нашата Слънчева система. Дори и с движението на играчите по посока, обратна на часовниковата стрелка – както се движат планетите около Слънцето – и с епизодичната промяна на посоката – по подобие епизодичното ретроградно планетно движение от гледна точка на Земята. Всичко това е обмисляно до най-малки подробности, за да се получи по закона на подобие мощен вибрационен резонанс, проникващ навсякъде – навън и навътре, във всички пространства и измерения на видимия и невидимия свят. Ще рече: нашето хоро, за което някои днешни „умници“ твърдят, че

е отживяло своето време, всъщност е мощен ретранслатор на космична енергия и същевременно – мощен генератор на психична, физична, биологична и духовна мощ за играещите го“. Така че, следващият път, когато Ви се удаде възможност, хванете се на хорото, дори и за малко – лекува тялото и душата!

За съжаление, в края на миналата година претърпях тежка операция и не успях да се подготвя за Фестивала, само наблюдавах случващото се. Точно тази енергия и еуфория, които видях и почувствах, ме заредиха и вдъхновиха. На представленията всички бяха облечени в народни носии, но и извън тях виждах много хора, облечени с тениски, ризки, роклички с бъл-

– По какъв начин Вашата работа в тези институции Ви обогатява и свързана ли е с всичко това, за което до момента говорихме?

– Работата ми в театъра ми дава възможност да опозная чешките исторически костюми в различните периоди от историята на чешкия театър и на чешката култура като цяло. Това е творчество, това е работата, която бих искала да правя – харесва ми, обогатява ме, но любовта към българския фолклор във всичките му вариации е неизменно в сърцето ми.

– Г-жо Александрова, Вие казахте, че най-много обичате да шиете облекла за балерини, защо?

– Да, най-красивите костюми, които съм ушила, са били за балерини. Те ме вдъхновяват със своята лекота и ефирност. Те са нежни и фини, техният танц ми напомня волния полет на птиците.

– Някое от Вашите деца проявява ли интерес да върви по стъпките Ви, да шие, да твори в тази област?

– Децата ми са израснали с това, което правя и като малки имах чувството, че проявяват интерес към моята работа. Усетът към красивото, към естетиката в облеклото се възпитава в семейството. Дори в България, модното студио, което създадох, беше с първите букви на семейството ми, с идеята децата ми да продължат това, което съм започнала, да се изгради приемственост. Но не се получи, редица лични причини ме накараха да пристигна в Чехия и да градя живота си тук. Дъщерите ми помагат, като ме подкрепят в това, което правя и, може би, най-хубавите ежедневни облекла, които съм създавала, са точно за тях. Не знам, вътре в мен се таи надеждата, че някой от семейството ми ще продължи традицията, която създадох. През лятото, когато на гости ми бяха по-малката ми дъщеря и семейството ѝ, аз уших костюми на зет си, който е илюзионист – уших много красиви костюми. През цялото време малката ми внучка беше в ръцете ми и моята дъщеря, нейната майка, споделя, че макар и двегодишно, детето държи само да реши какво иска да облече. И дъщеря ми казва: „Мамо, може би това дете ще е твоята наследница, на която да предадеш уменията си!“.

Дано, все пак талантите се предават по наследство! ◆

гарски фолклорни мотиви. В момента в България има доста фирми, които шият такива облекла и към които има голям интерес. Виждайки, всичките тези 3000 човека, си помислих, че има за кого да шия, има за кого да творя, дори бях решила за следващия фестивал „На мегдана на другата България“, да подготвя цяла колекция от облекла и да ги представя. Аз даже виждах това ревю да бъде като танц, защото нашето хоро е част от цялостната система на българския фолклор, но дали ще се случи, засега не зная.

– Какво работите в момента?

– Имам щастието да работя по професията си в Националния театър и опера в Прага, да обличам певци, танцьори и актьори.